

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดตามแบบจำลองความเข้าใจระหว่างกัน (Coorientation Model)

แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองความเข้าใจระหว่างกัน เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิจัยทางการสื่อสาร เป็นการสร้างความเข้าใจของผู้ส่งสารเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับสาร เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความต้องการของสาธารณชนและการจัดการกับสื่อมวลชนเฉพาะอย่าง

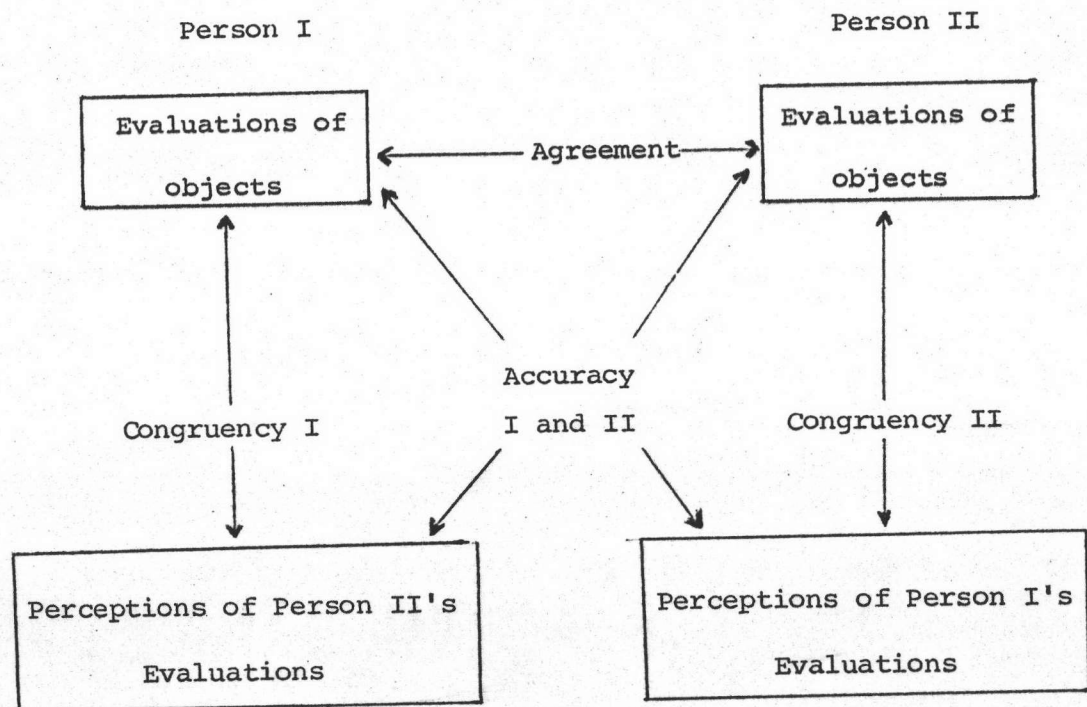
การศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจระหว่างกันในการสื่อสารนั้น จะคำนึงถึงสมมุติฐานที่ว่าบุคคลแต่ละกลุ่มแต่ละบุคคลที่ทำการสื่อสารกันจะมีความคิดอยู่ 2 ประการไม่ว่าเนื้อหาสาระที่สื่อสาร (the content) จะเป็นอย่างไร

- เขารู้ว่าเขาคิดอะไร (what he thinks)
- เขาคาดคะเนไว้ว่าอีกคนหนึ่งคิดอะไร (what the other person thinks)

แบบจำลองความเข้าใจระหว่างกันมีประโยชน์มากสำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งสถานการณ์ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผู้สื่อสารสามารถคาดคะเนความคิดของกันและกันได้อย่างถูกต้องจะทำให้การสื่อสารครั้งนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ โดยที่การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จะพิจารณาเรื่องค่านิยมหรือการประเมินที่บุคคลแต่ละคนกระทำกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก็คือความคิดเห็นของเขานั้น เป็นความคิดส่วนตัวอย่าง เป็นอิสระ ซึ่งได้แก่การประเมินความคิดของเขาและการคาดคะเนว่าผู้อื่นคิดอย่างไร และเมื่อบุคคลคิดว่าความเห็นของบุคคลอื่นคล้ายกับความคิดของตน ก็จะเกิดความลงรอย (Congruency) กันขึ้น และความลงรอยกันนี้จะส่งผลให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน (Agreement) ในเรื่องที่จะสื่อสาร และเกิดความถูกต้อง (Accuracy) ขึ้นด้วย ถ้าความเข้าใจของบุคคลหนึ่ง เกี่ยวกับการประเมินความคิดเห็นของบุคคลอื่น เหมือนกับการประเมินโดยบุคคลนั้นจริง (ดูแผนภาพที่ 1)

แผนภาพที่ 1

Component Evaluative Indices of a Coorientation Situation :
Agreement, Accuracy, and Congruency

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นเชิงการประเมินที่แต่ละคนมีอยู่อย่าง เป็นอิสระต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (his evaluations) และการที่ตนเองรับรู้หรือคิดคะเนว่าบุคคล อื่นที่เราจะสื่อสารด้วยนั้นมีความคิดเชิงการประเมินต่อสิ่งนั้น (his perception of the other's evaluations) และเมื่อความคิดเห็นทั้ง 2 ประการนี้คล้ายคลึงกัน ก็จะเกิดความ ลงรอย (Congruency) ขึ้น และในความคิดเห็นที่ลงรอยกันของบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายนี้เป็นผลให้ เกิดความพ้องกัน (Agreement) และความถูกต้อง (Accuracy) กล่าวคือ เมื่อความคิดเห็น เชิงการประเมินต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลหนึ่ง คล้ายกับของอีกบุคคลหนึ่งก็จะเกิดความพ้องกัน และ เมื่อความ เข้าใจของบุคคลหนึ่งในการประเมินบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริงก็จะ เกิดความถูกต้องขึ้น

อย่างไรก็ตาม Accuracy, Agreement และ Congruency ไม่ใช่สิ่งที่กระทำ
 อย่าง เป็นอิสระต่อกัน ทั้งนี้ เพราะแต่ละส่วนต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการสองอย่างซึ่งรวมกัน เป็นส่วน
 ที่เป็นพื้นฐานสำหรับอีกสองส่วน ดังนั้น ถ้า Agreement อยู่ในระดับต่ำ แต่ Congruency
 มีระดับสูง Accuracy ก็จะต้องต่ำ และเมื่อ Agreement และ Congruency อยู่ใน
 ระดับสูงหรือค่าทั้งคู่ Accuracy จะสูง นั่นคือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง
 จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอีกตัวหนึ่งถ้าตัวที่สามคงที่ ตัวอย่างเช่น ถ้า Agreement คงที่
 และอยู่ในระดับสูง เมื่อ Accuracy เพิ่มขึ้น Congruency ก็จะเพิ่มขึ้นด้วย แต่ถ้า Agreement
 คงที่และอยู่ในระดับต่ำ เมื่อ Accuracy เพิ่มขึ้น Congruency ก็จะลดลง

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ความถูกต้อง เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับพิจารณาในกระบวนการ
 การสื่อสาร ยิ่งบุคคล 2 คนสร้างความเข้าใจโดยการสื่อสารค่านิยมส่วนตัวต่อกันมากเท่าใด
 ความคิดของบุคคลในอันที่จะคาดคะเนความคิดของกันและกันก็ยิ่งมีความถูกต้องยิ่งขึ้น เป็นลำดับ โดย
 ทฤษฎีแล้ว บุคคลทั้งสองสามารถบรรลุความถูกต้องที่สมบูรณ์ได้โดยการสื่อสาร

ในสถานการณ์ของการสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคคล 2 คน (Coorientation
 Situation) นี้ เราได้กล่าวว่าเกิดความเข้าใจ (Understanding) ที่ตรงกันขึ้น ในลักษณะ
 นี้ความหมายของ Understanding จะคล้ายกับ Agreement

การประยุกต์ใช้แบบจำลองความเข้าใจระหว่างกันกับงานหนังสือพิมพ์

เมื่อบรรณาธิการจะสื่อสารไปยังผู้อ่านนั้น สิ่งที่เขาจะต้องกระทำก็คือการเลือกเนื้อหา
 ที่เด่นและเป็นที่สนใจ โดยที่การเลือกดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสนใจและความพอใจของกองบรรณาธิการ
 เองประการหนึ่ง นอกจากนี้แล้วการสื่อสารกับมวลชนนั้น กองบรรณาธิการยังต้องคำนึงถึงความ
 สนใจและความต้องการของผู้อ่านด้วย

ทฤษฎี Coorientation ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยด้านหนังสือพิมพ์ ซึ่งอธิบาย
 โดย Culberson¹ คือความเห็นพ้องกัน (agreement) หรือระดับความคล้ายกันระหว่าง

¹Hugh M. Culberson, "Gate keeper Coorientation...A Viewpoint
 for Analysis of Popular Culture and Specialized Journalism," Mass Comm
 Review 3 (Winter 1975 - 6) : pp. 3 - 7.

ความสนใจหรือความพอใจของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ซึ่งในที่นี้ก็คือความสอดคล้องต้องกันระหว่างความพอใจและความสนใจของกองบรรณาธิการ หรือ EO preference (Editor's Own preference) กับความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน หรือ AO preference (Audience's Own preference) และเป็นที่คาดว่า การสื่อสารจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อ EO กับ AO มีสหสัมพันธ์กันสูง

อย่างไรก็ดี นักจิตวิทยาสังคมได้เห็นว่าบุคคลจะรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนเองคิดและเข้าใจ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ดังนั้น เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาเกี่ยวกับผู้อ่านของเขา เขาจะใช้ความคิดของเขาเป็นหลักในการพิจารณาว่าผู้อ่านสนใจหรือพอใจหรือต้องการอะไร ฉะนั้นจึงเกิดแง่มุมอีกอย่างหนึ่งขึ้นในแบบจำลองความเข้าใจระหว่างกัน นั่นคือการรับรู้หรือความเข้าใจของกองบรรณาธิการเกี่ยวกับผู้อ่าน หรือ EA (Editor's perception of Audience) อันเป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้นอีก 2 อย่างระหว่างผู้ส่งสารหรือกองบรรณาธิการและผู้รับสารหรือผู้อ่าน คือ

- Congruency หมายถึง ความลงรอยกันระหว่าง EO กับ EA
- Understanding หมายถึง ความเข้าใจถูกต้องระหว่าง EA กับ AO

ซึ่งแบบจำลองความเข้าใจระหว่างกันนี้ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับรสนิยมหรือความต้องการของสาธารณชน (Popular Culture) ได้ โดยเฉพาะในงานของสื่อมวลชน

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสารของการสื่อสารมวลชนแล้ว บรรณาธิการอาจจัดเนื้อหาสารออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. เนื้อหาสารที่เป็นความสนใจของกองบรรณาธิการและตรงกับความสนใจของผู้อ่าน
2. เนื้อหาสารที่กองบรรณาธิการเห็นว่าสำคัญและมีคุณค่า แต่อาจจะไม่ตรงกับความสนใจของผู้อ่าน
3. เนื้อหาสารที่กองบรรณาธิการไม่ให้ความสนใจและเห็นว่าไม่มีคุณค่า แต่ผู้อ่านส่วนใหญ่สนใจและซื้อไปอ่าน

แบบจำลองความเข้าใจระหว่างกันที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารมวลชนก็ตาม จะมีตัวแปรที่เด่นชัด 3 ตัวแปร คือ

1. สิ่งที่คุณเองคิด (he knows what he thinks)
2. การคาดคะเนว่าคนอื่นคิดอย่างไร (he has some estimate of what the other person thinks)
3. เนื้อหาสาระที่คิด (the content of these cognitions)

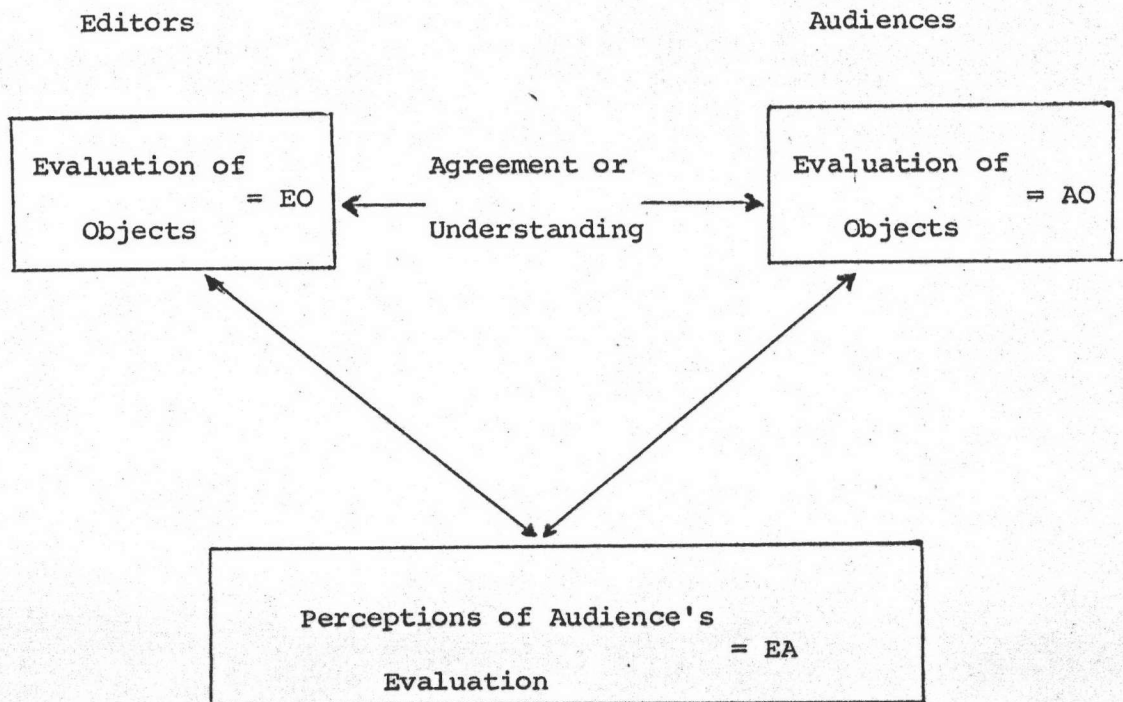
ตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ สามารถที่จะถูกนำมาเปรียบเทียบระหว่างกันและกันเพื่อศึกษาในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารได้ และการศึกษาที่เรามักจะพิจารณาเรื่องคำนิยมหรือการประเมินที่แต่ละบุคคล มีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือที่เราเรียกว่า ความคิดเห็น (opinions) นั้นเอง

ทฤษฎี Coorientation นั้น เรามีลักษณะของความสัมพันธ์ที่จำเป็นในการศึกษา อยู่ 3 ประเด็น ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ

1. ความพอใจและความสนใจของกองบรรณาธิการ หรือ EO
2. ความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน หรือ AO
3. ความคิดเห็นหรือความเข้าใจของบรรณาธิการเกี่ยวกับผู้อ่าน หรือ EA

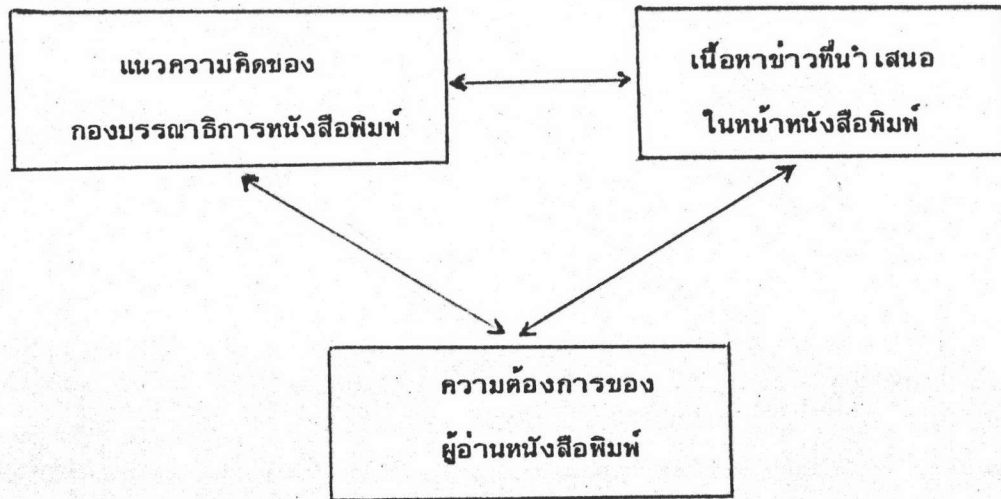
ซึ่งเมื่อพิจารณาคำแผนภาพที่ 1 ในการสร้างความเข้าใจระหว่างกันและกัน ทำให้สามารถสรุปเป็นแบบจำลองแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี Coorientation ในเชิงการประยุกต์กับงานสื่อมวลชน ได้ดังในแผนภาพที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2

จากแนวความคิดในแบบจำลองความเข้าใจระหว่างกันกับงานสื่อสารมวลชน ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ, เนื้อหาข่าว และความต้องการของผู้อ่านในด้านการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ไทยนิมิต จังหวัดลพบุรี" โดยดัดแปลงมาใช้ศึกษาหาความสอดคล้องต่อกันระหว่าง (1) แนวความสนใจหรือความคิดเห็นของฝ่ายกองบรรณาธิการต่อการเสนอเนื้อหาข่าวสาร (EO), (2) แนวความสนใจหรือความต้องการของกลุ่มผู้อ่าน (AO), และ (3) ลักษณะของการเสนอเนื้อหาข่าวสารตามความเป็นจริงที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ดังแสดงเป็นแบบจำลองแนวคิดในการวิจัยในแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3

แผนภาพนี้จะแสดงให้เห็นถึงระดับความเห็นพ้องต้องกันระหว่าง (1) แนวความสนใจของกองบรรณาธิการกับความต้องการของผู้อ่าน (2) แนวความสนใจของกองบรรณาธิการกับเนื้อหาข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ และ (3) แนวความต้องการของผู้อ่าน กับเนื้อหาข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งหากมีความเห็นพ้องต้องกันทุกด้านแล้ว ก็จะมีผลต่อการสื่อสารที่มีความมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน

บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อสังคม

สภาพสังคมโดยทั่วไปของประเทศไทยจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ สังคมในเมือง-หลวง สังคมหัวเมืองในภูมิภาค และสังคมชนบท ซึ่งความเจริญก้าวหน้าในทางวัตถุและเทคโนโลยีแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่กรุงเทพมหานครและหัวเมืองในภูมิภาคเจริญรุดหน้าไปมาก แต่ตำบลและหมู่บ้านในชนบทส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพของสังคมเกษตรกรรม ทำให้เกิดมีช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท และถ้าไม่สามารถลดช่องว่างนี้ลงได้ภายในเวลาอันควรแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็จะตามมาอย่างรวดเร็ว ชาวชนบทจำนวนมากไม่น้อยหนีความยากจน หากันละทิ้งท้องถิ่นของตนเข้ามาเพิ่มพูนปัญหาให้กับสังคมเมือง เกิดปัญหาภาวะคนล้นงาน ภาวะว่างงาน ภาวะเงินเฟ้อ และค่าครองชีพสูง รวมทั้งปัญหาการคมนาคมและสิ่งแวดล้อม เป็นพิษ

ปัจจุบันนี้แม้ว่าแผนพัฒนาชนบทจะได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ยังคงขาดการจัดการระบบการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาชนบทที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังนั้น กระบวนการสื่อสารจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาให้รอบคอบทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ และการนำไปเข้าไปสู่ประชาชน เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในชนบท บทบาทเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องทำให้มีความสำคัญมากขึ้น

จากแนวความคิดของการใช้สื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ ส่วนมากจะเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อ (Media) และความสำคัญของเนื้อหา (Content) ซึ่งการใช้สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาประเทศนั้น ต้องทำให้ทั้งสื่อและเนื้อหามีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนจะไม่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้เลยถ้าหากว่าเนื้อหาของสื่อไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ประชาชนควรจะได้รับทราบในการพัฒนาประเทศ²

²บุญเลิศ ศุกคิลิก, "สื่อสารมวลชนและการพัฒนาประเทศ : วิเคราะห์เชิงทฤษฎีและวิจัย" วารสารธรรมศาสตร์ 1 (กรกฎาคม-กันยายน 2520) : 2 - 34.

ในบรรดาสื่อมวลชนด้วยกันทุกชนิด หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชน เพียงอย่างเดียว เท่านั้นที่สามารถดำเนินกิจการในทาง เสาะแสวงหา และ เสนอข่าวสารที่มีความสำคัญต่อประชาชนได้อย่างครบถ้วนในลักษณะที่สื่อมวลชนชนิดอื่นไม่สามารถที่จะทำได้ ทั้งนี้ เพราะหนังสือพิมพ์มีสถานะ เป็น ประหนึ่งสถาบันสาธารณะภายใต้การดำเนินการของ เอกชนอัน เป็นลักษณะที่มีความ เป็นสื่อของประชาชนได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ

ชาย อุบลเดชประชารักษ์ ได้เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์กับวิทยุและโทรทัศน์ไว้ดังนี้³

<u>หนังสือพิมพ์</u>	<u>วิทยุและโทรทัศน์</u>
1. เกือบ เป็นหลักฐาน ได้ยั่งยืน	1. ฟังแล้วหมดไป
2. ใช้ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ แก้ไขได้	2. ตรวจสอบได้ยาก
3. อ่าน เมื่อใดก็ได้ตามความสะดวก	3. รับได้เฉพาะ เวลาที่กำหนด
4. สามารถให้ข่าวละเอียดกว่าและติดตามข่าวได้เสมอ ถ้ามีเนื้อหามากทำเป็นฉบับพิเศษได้	4. ทำไม่ได้ เพราะติดขัดด้วย เวลา
5. เอกชน เป็น เจ้าของฉะนั้นจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ได้มาก	5. ส่วนมาก เป็นของราชการ ความคิดเห็นจึงสอดคล้องไม่แตกต่าง
6. เปิดโอกาสรับความคิดเห็นและคำร้อง-ทุกข์ของราษฎรได้มากกว่า	6. ทำไม่ได้มากเท่า

Frank W. Rucher⁴ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมดังต่อไปนี้

คือ

³ชาย อุบลเดชประชารักษ์, การหนังสือพิมพ์, (พระนคร : โรงพิมพ์ทองถิ่น กรมการปกครอง, 2511), หน้า 21.

⁴Frank W. Rucher, Newspaper Organization and Management, (Iowa : Iowa State University Press, 1968) pp. 5-6.

1. ทำหน้าที่แถลงการณ์โดยเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในแต่ละวัน

2. ให้สาระสำคัญของข่าวสารโดยอาจมีภาพประกอบความเข้าใจได้

3. สร้างประชาคติโดยการกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นลงในหนังสือพิมพ์

4. เผยแพร่ชุมชนของคนต่อโลกภายนอกและชี้ให้เห็นข้อบกพร่องข้อควรแก้ไขของ
ชุมชน

5. บังคับและเหนี่ยวนำการกระทำที่ผิดจากวิถีทางประชาธิปไตย

6. ให้การศึกษาแก่ผู้อ่านด้วยการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ

ส่วนบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ต่อสาธารณชนและการเมืองนั้น Seymour-Ure⁵
ให้ทัศนะไว้ว่า

1. หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชนโดยการเผยแพร่
ข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างกัน ชี้ให้ผู้อ่าน เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและการสนองตอบต่อ
ความต้องการของประชาชนโดยรัฐบาล

2. สร้างประชาคติโดยการเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ
ทั้งนี้โดยมีความคิดเห็น เป็นของคนเองที่จะมุ่งความสนใจไปยัง เรื่องที่เหมาะสม

3. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยการตรวจสอบพฤติกรรมของนักรการเมือง
ให้ทำหน้าที่ เพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ใช้วิธีเปิดเผยแพร่การกระทำทุจริตของนักรการเมือง
ซึ่งในขั้นแรกอาจจะ เริ่มจากการตั้งข้อสงสัยอันจะก่อให้เกิดแรงกดดันจากประชาชน

Edmund C. Arnold⁶ เสนอว่า หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่แท้จริงคือการแจกจ่ายข่าว
ให้แก่ผู้ที่ต้องการทราบและสิ่งที่หนังสือพิมพ์ควรปฏิบัติ ได้แก่

⁵Colin Seymour-Ure, The Press, Politics and the Public,
(London : New Fetter Land, 1968) pp. 15-19.

⁶Edmund C. Arnold, Function Newspaper Design, (New York :
Harper & Row, 1956) p. 1.

1. ให้อ่าน
2. แปลความหมายของข่าว
3. ชักชวนผู้อ่าน
4. บริการบันเทิง

ส่วน Edgar Dale⁷ มีความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรจะปฏิบัติดังนี้

1. หนังสือพิมพ์จะต้องรายงานข่าวอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และเป็นข่าวที่น่าสนใจ มีความสมบูรณ์ในเนื้อหา ให้อ่านตรงกับเนื้อหา และสั้นกระชับรัด
2. หนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่แปลความหมายของข่าว เช่น การลงข่าวว่าสหรัฐอเมริกายกเลิกมาตรฐานทองคำใน พ.ศ. 2476 หนังสือพิมพ์ต้องให้ความหมายคำว่ามาตรฐานทองคำให้อ่านได้ทราบด้วย
3. ในการเสนอความคิดเห็น หนังสือพิมพ์ต้องเสนอความคิดเห็นที่เชื่อถือได้ มีเหตุผล มีหลักฐาน และมีความเป็นกลาง
4. หนังสือพิมพ์ต้องช่วยให้ชุมชนดำเนินธุรกิจไปได้โดยสะดวก เช่น การโฆษณาต่างๆ และหนังสือพิมพ์ที่ดีควรจะพิจารณาว่าโฆษณาใดควรโฆษณา บทความใดไม่ควรโฆษณา และไม่ควรถูกเห็นแก่รายได้เพียงอย่างเดียว
5. หนังสือพิมพ์ควรมีส่วนช่วยในเรื่องการงาน สันทนาการครอบครัว และด้านอื่น ๆ ของผู้อ่าน เช่น คอลัมน์ปัญหาสุขภาพอนามัย เป็นต้น
6. หนังสือพิมพ์ควรเสนอสารบันเทิงเพื่อให้อ่านได้พักผ่อนอารมณ์ เช่น การ์ตูน เรื่องขวขัน เป็นต้น

⁷Edgar Dale, How to Read a Newspaper, (Chicago : Scott, Foreman and Co., 1941), pp. 19 - 28.

นอกจากนี้ Fraser F. Bond⁸ ยังได้เพิ่มเติมอีกว่า หนังสือพิมพ์ที่ดีเปรียบเสมือน เป็นมหาวิทยาลัยของมวลชน คือ เป็นแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งผู้อ่านสามารถจะเรียนรู้วิชาการด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์ปัจจุบัน หมายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นที่ใด ซึ่งจะปรากฏเรื่องราวพร้อมทั้งรายละเอียดในหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้ผู้อ่านได้ทราบความเป็นไปของเหตุการณ์
2. การเมืองการปกครอง ในสมัยก่อน เนื้อที่ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์จะเกี่ยวกับข่าวการเมืองการปกครอง ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ ในปัจจุบันนี้การเสนอข่าวกระทำอย่างระมัดระวังมากขึ้น ทำให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องและยุติธรรม
3. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากข่าวการเมืองการปกครองจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงการเมืองการปกครองภายในประเทศแล้ว ยังมีบางส่วนที่ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาระหว่างชาติต่าง ๆ ได้อีกด้วย
4. วิทยาศาสตร์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ การค้นพบใหม่ ๆ ทฤษฎีใหม่ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ข่าวที่เสนอในด้านนี้มักเขียนโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ทำให้ผู้อ่านได้เกิดการเรียนรู้ตามหลักวิชาการ
5. อาชีพและงานธุรกิจ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จะมีโอกาสได้ทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกิจต่าง ๆ สินค้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ กฎหมายใหม่ ความก้าวหน้าในวงการแพทย์ ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านไม่หลงเชื่อคำโฆษณาต่าง ๆ
6. เศรษฐศาสตร์ การเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการว่างงาน การประท้วง เป็นการให้ความรู้บางอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์
7. จิตวิทยาและสังคมวิทยา เนื่องจากบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดข่าว ดังนั้น ในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จึงเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์อยู่โดยทั่วไป ทำให้ผู้อ่านได้มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ

⁸Fraser F. Bond, An Introduction to Journalism, (New York : The MacMillan Company, 1955), pp. 6-25.

8. การศึกษา เนื้อหาที่เสนอในคอลัมน์ต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ

9. สุขภาพอนามัย การที่หนังสือพิมพ์มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเรื่องนี้ นับว่าเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน และเกิดคุณค่าแก่หนังสือพิมพ์

10. อັตตะชีวประวัติ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์สามารถเรียนรู้ชีวประวัติบุคคลสำคัญได้จากการอ่านผลงาน ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ หรือความล้มเหลวในการดำเนินงาน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตของผู้อ่าน

อย่างไรก็ตาม Bernard Berelson⁹ กล่าวว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปต้องการอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ต่อไปนี้คือ

1. เพื่อใช้เป็นแหล่งข่าวและอธิบายข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
2. เพื่อเป็นเครื่องนำทางในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจโดยการอ่านบทความ เรื่องชวนหัว การ์ตูน
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งความคิดหรือประสบการณ์ โดยอาศัยแนวคิดของหนังสือพิมพ์ ประกอบกับแนวความคิดของตนในการถกเถียงหรืออภิปรายประเด็นต่าง ๆ กับบุคคลอื่น
5. เพื่อมีความสัมพันธ์กับสังคม ผู้อ่านจะได้ทราบแนวทางจริยธรรม ศีลธรรมของสังคม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลต่าง ๆ ในสังคมได้ติดต่อกันโดยทางอ้อมได้ด้วย

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นทำให้กองบรรณาธิการสามารถกำหนดทิศทางหรือแนวนโยบายในการทำหนังสือพิมพ์ สามารถกำหนดเนื้อหาให้สนองตอบต่อสังคม สนองตอบต่อความต้องการของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง ในแง่ของสื่อสารพัฒนาการ นับว่าเป็นการดียิ่งที่สังคมชนบทจะได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน เพราะจะทำให้สามารถเสนอสิ่งที่เป็นที่สนใจของสังคมผ่านทางสื่อในท้องถิ่น

⁹Bernard Berelson, "What Missing the Newspaper Means," The Process and Effect of Communication, (Urbana : University of Illinois Press, 1960), pp. 36-47.

ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของท้องถิ่น เข้ากันได้กับวิถีชีวิตของคนในชนบท ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีลักษณะที่เหมาะสมแก่การนี้ ทั้งนี้ เพราะ เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็มักจะ เป็นเนื้อหาเพื่อการพัฒนาชนบท ตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่น มีการชักจูงใจให้เกิดการปฏิบัติ การนำเสนอของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็มักจะ เป็นการนำเสนอในรูปแบบที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย ได้แก่การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น สั้น กระชับรัด คลอบจนรูปแบบก็มักจะเป็นรูปแบบเฉพาะที่ มุ่งให้อ่านง่ายมากกว่าความสวยงาม ตัวอักษรมีขนาดใหญ่กว่าหนังสือพิมพ์ระดับชาติ นอกจากนี้ การสื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักจะมีผู้สื่อข่าวอยู่ในท้องถิ่น ใกล้ชิดกับสังคมท้องถิ่น การติดตาม ข่าวสามารถทำได้อย่างลึกซึ้ง และยังสามารถรับฟังความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ด้วย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงถือ เป็นอุบัติการณ์อย่างหนึ่งของสังคมท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาตามความ ต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ มิใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง เป็นเสมือน กระแงเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปัญหา และความต้องการของคนท้องถิ่นโดยส่วนรวม

สภาพทั่วไปของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นค่อนข้างจะมีลักษณะ เฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์รายวันที่ ออกในส่วนกลาง เริ่มตั้งแต่ระยะเวลาในการออก ส่วนใหญ่นิยมออกเป็นรายฉบับ หรือที่เรา เรียกกันติดปากว่า "รายล๊อตเดอรั" คือออกทุกวันที่ 1 และ 16 ของเดือน รองลงมาคือออกเป็น ราย 7 วัน ราย 5 วัน และราย 3 วัน ตามลำดับ และมีที่ออกเป็นรายวันอยู่บ้างแต่ก็มีจำนวน น้อยฉบับ

ในเรื่องขนาดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่จะมีขนาดแทบลอยด์ คือขนาด $11\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ นิ้ว จำนวน 12 - 16 หน้า แต่ในโอกาสพิเศษ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ปราบกฏว่า เกือบทุกฉบับจะเพิ่มหน้าของฉบับขึ้น เป็น 20 - 24 หน้า ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มเนื้อที่ในการลงโฆษณา

สำหรับลักษณะการเสนอเนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น จากการวิเคราะห์ของ สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย¹⁰ เมื่อปี 2529 สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

¹⁰ วิลาสินี พิพิธกุล, "สภาพภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบัน" ใน คู่มือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, วีระศักดิ์ สาลุยยกานนท์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530) หน้า 11-18.

ส่วนใหญ่นิยมเสนอข่าวในหน้าแรกเฉลี่ยแล้วจำนวน 4-5 ข่าวต่อฉบับ หน้าในของหนังสือพิมพ์นั้น จะเสนอในรูปของคอลัมน์ประจำ มีน้อยฉบับที่จะเสนอข่าวหรือในรูปแบบอื่น ๆ เนื้อหาข่าวที่นิยม นำเสนอมากที่สุดคือข่าวอาชญากรรม, ข่าวอุบัติเหตุ รองลงมาคือข่าวการเมืองการบริหารท้องถิ่น และข่าวสังคม ตามลำดับ

การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นค่อนข้างจะยึดรูปแบบที่เหมือนกันหมดคือมีการจัดมัลลิกไว้ตายตัว เพียงแต่เปลี่ยนข้อความและภาพเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่มีบุคลากรจำกัด ระบบการพิมพ์ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงพิมพ์ด้วยระบบเลตเตอร์เพรส และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือค่าใช้จ่าย ซึ่งถ้าต้องการให้กิจการอยู่รอดก็จำเป็นที่จะต้องประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงหรือเลือกในราคาที่ถูกกว่า

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมิใช่เรื่องสำคัญอะไรนัก สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานที่ออกมา มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่พ้นฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น แม้ความสำเร็จจะไม่ส่งผลให้ผู้เป็นเจ้าของร่ำรวย แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจและคุ้มค่ากับการต่อสู้ไม่น้อย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนับวันจะเจริญเติบโตและมีบทบาทต่อสังคมท้องถิ่นมากขึ้น ภาระหน้าที่และความสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง เป็นที่พึงหึงของประชาชน ในฐานะตัวแทนของอิสรภาพและเสรีภาพ ในฐานะศูนย์รวมทางอุดมการณ์ นับเป็นคุณค่าที่สำคัญยิ่งของสังคมท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาประเทศ

ชาวลิต บัญญาลักษณ์¹¹ ได้ให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ช่วยในการพัฒนาประเทศได้ เพราะโดยธรรมชาติของหนังสือพิมพ์นั้น เป็นสื่อที่มีความคล่องตัว สามารถให้ข่าวสาร ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

¹¹ ชาวลิต บัญญาลักษณ์, "หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นพัฒนาประเทศได้อย่างไร" รายงานสรุปการสัมมนาเรื่องพัฒนาการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือ, (เชียงใหม่ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. 2528), หน้า 10.

ในด้านการพัฒนาประเทศนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้

2 ทาง คือ

1. ด้านความคิด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้อง เป็นสื่อกลางในการระดมความคิด หาเป้าหมาย ขอบเขต และช่องทางที่เหมาะสมในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ด้านการปฏิบัติ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้อง เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นการให้ความรู้และให้แนวทางในการปฏิบัติแก่ประชาชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในที่สุด

ถึงแม้ว่าขอบเขตของการพัฒนานั้นจะกว้างขวางและมองได้หลายจุด หนังสือพิมพ์ไม่สามารถจะมีส่วนร่วมได้หมดก็ตาม หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะ เลือกพัฒนาในส่วนที่เห็นว่ามีควมสำคัญและจำเป็นต่อท้องถิ่นก่อน ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนา คือ¹²

1. พัฒนาด้านเศรษฐกิจ เรื่องปากเรื่องท้องของประชาชนในท้องถิ่น
2. พัฒนาด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่น กระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพ ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ก็ต้องปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดด้วย
3. พัฒนาด้านจริยธรรมและคุณธรรม ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องดีงามแก่ประชาชนและชุมชน

สุรัตน์ นุ่มนนท์¹³ ได้ให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาประเทศได้โดยแสดงออกทางด้านเนื้อหาที่เป็นข่าวและบทวิพากษ์วิจารณ์ โดยที่เนื้อหาด้านข่าวนั้นควรจะเกี่ยวกับการพัฒนาคนในท้องถิ่นทั้งร่างกายและจิตใจ พัฒนาอาชีพและพัฒนาทางด้านการเมือง ส่วนเนื้อหาในบทวิพากษ์วิจารณ์นั้น นอกจากจะเป็นปากเสียงของคนในท้องถิ่นแล้ว ควรจะเป็นตัวกลางรับร้องทุกข์ของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เช่น มีคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน เป็นต้น ถ้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องเพิ่มมากขึ้นและมีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้นตามไปด้วย

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

¹³ สุรัตน์ นุ่มนนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

สุภา ศิริमानนท์¹⁴ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จะช่วยพัฒนาประเทศได้นั้น จะต้องเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ เน้นเนื้อหา ข่าวสาร และปัญหาของท้องถิ่น โดยที่หนังสือพิมพ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง เปรียบเสมือน "ต้นไม้ที่จะงอกใน 71 จังหวัด ก็ต้องรู้จักดินทั้ง 71 จังหวัด"

การทำงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีหลักในการทำงาน 3 ประการที่จะต้องยึดถือปฏิบัติควบคู่กันไป คือ

1. มีพลังในทางบรรณาธิการ คือ เนื้อหาข่าวสารทั้งหลายต้องสอดคล้องและรับใช้ท้องถิ่น
2. มีพลังในการผลิต คือ การผลิตจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. มีพลังในการบริหารจัดการ ซึ่งต้องการความเชี่ยวชาญในการจัดการให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

สำหรับความเห็นของ สุพิณ บัญญามาก¹⁵ คอสมบทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการพัฒนาประเทศ ได้ให้ทัศนะไว้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ได้เปรียบกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ และยังสามารถบันทึกความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม เก็บไว้เป็นหลักฐานได้

ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศนั้น หนังสือพิมพ์ส่วนมากทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ทำให้สังคมดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1. ด้านแนวความคิด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถเป็นผู้นำความคิดได้ โดยการนำเสนอความคิดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคิดคล้ายตามหรือความคิดโต้แย้ง อันจะนำไปสู่ความคิดที่หลากหลาย และได้ความคิดที่ดีที่สุดเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้น

¹⁴สุภา ศิริमानนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

¹⁵สุพิณ บัญญามาก, เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

2. ด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ บทบาทในการ เสนอแนะ เรื่องราวต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนให้ประชาชนเข้าใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ บทบาทและ การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

3. การสร้างความภูมิใจให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่สร้าง ชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่น

4. ด้านการรณรงค์สร้างการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์คนเมืองของ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รณรงค์เรียกร้องให้มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. การทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายาม (Watch dog) ดูแล วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้น ในท้องถิ่น เพื่อทำให้มีแค่สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

สุภา ศิริमानนท์¹⁶ ได้ให้ข้อสังเกตว่า

เมื่อคำนึงถึงคุณค่าของกิจการหนังสือพิมพ์อัน เป็นคุณค่าที่สมควรแก่การได้รับความ เชื่อมั่นหลัก ก็ยังหวังอย่าง เหลือ เกินว่ากิจการหนังสือพิมพ์ที่ถูกต้องได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยแพร่หลายและ มั่นคงใน เขตชนบททั่วไป ซึ่งการจัดตั้งขึ้นนี้จักต้องจัดขึ้นด้วยโครงสร้างที่ถูกต้องและ เหมาะสม กับแต่ละท้องถิ่น มิใช่ด้วยวิธีลอกเอาโครงสร้างของกิจการหนังสือพิมพ์และวิธีดำเนินงานของ หนังสือพิมพ์ในเมืองหลวงหรือในเมืองใหญ่ ๆ ไปใช้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใดจักต้องได้รับความ เชื่อและความเคารวะของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ นักหนังสือพิมพ์และผู้ดำเนินงานหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจึงต้องปรับตัวของตัวและกิจการของตัวเองให้สอดคล้องกับจิตใจร่วมของสาธารณชนใน แต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ จนกระทั่งได้รับ "พลังของการอ่านอันชื่อสัตย์ภักดี" ของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ

อนึ่ง โครงสร้างของหนังสือพิมพ์ใด ๆ ก็ดี มีลักษณะพิเศษที่ทำให้กิจการหนังสือพิมพ์ ดำเนินอยู่ได้อย่างมั่นคงแข็งแรง จะประกอบขึ้นด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ¹⁷

¹⁶สุภา ศิริमानนท์, "โอกาสและลักษณะการอย่างไรที่นับว่า เหมาะสมสำหรับหนังสือ-พิมพ์ท้องถิ่นลำห้วย," ใน เอกสารรวมบทความประกอบการสัมมนา เรื่องพัฒนาการของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นภาคเหนือ เสนอที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 8 - 9 กุมภาพันธ์ 2528, หน้า 69.

(อัดสำเนา)

¹⁷สุภา ศิริमानนท์, "บทบาทของนักหนังสือพิมพ์กับการ เสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย," วารสารศาสตร์ 6 (ตุลาคม-ธันวาคม 2529) : 4.

1. ฝ่ายเจ้าของทุน Those who OWN it.
2. ฝ่ายผู้จัดทำ Those who MAKE it.
3. ฝ่ายผู้อ่าน Those who READ it.

ทั้ง 3 ฝ่ายนี้จะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กำกับซึ่งกันและกัน และมีทรรศนะที่สอดคล้องกัน ถ้าทั้ง 3 ฝ่ายนี้ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ฐานะแห่งกิจการหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ก็จะต้องคลอนแคลน จะต้องล้มเลิก หรือจะต้องเปลี่ยนแปลงไป

เมื่อนำมาพิจารณาในกระบวนการของการสื่อสารซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (Source) เนื้อหาสาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดการพัฒนาขึ้นได้นั้น องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้จะต้องมีความสอดคล้องต้องกัน

การสื่อสารมวลชนผ่านทางหนังสือพิมพ์ก็เช่นกัน หนังสือพิมพ์จะประสบความสำเร็จได้ รับพลังแห่งการอ่านอันซื่อสัตย์จากผู้อ่าน มียอดจำหน่ายสูงได้นั้น ก็เนื่องมาจากความสอดคล้องต้องกัน ในระหว่างผู้ส่งสารซึ่งก็คือกองบรรณาธิการ ที่จะสามารถสนองตอบความต้องการของผู้รับสารหรือผู้อ่านได้นั่นเอง

การวิเคราะห์เนื้อหา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนปัจจุบันนี้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และแน่นอนขึ้นมาก โดยที่รูปแบบของการวิจัยอาจทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหัวข้อและจุดประสงค์ของการวิจัยนั้น ๆ การวิเคราะห์เนื้อหาก็เป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่ง

सरकरि कषाशिवे¹⁸ ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหามีลักษณะดังนี้

¹⁸सरकरि कषाशिवे, การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารจากสิ่งพิมพ์, (คณะกรรมการ - ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 6.

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการวิจัยอย่างหนึ่งโดยมิใช่การที่เป็นวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับการวิจัยแบบอื่น ๆ

2. การวิเคราะห์เนื้อหาต้องมีการสร้างเครื่องมือที่มีความเป็นปรนัย (Objectivity) และเชื่อถือได้ (Reliability) คือเครื่องมือที่สร้างเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหานั้น เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน ผู้วิเคราะห์ต่างกัน แต่ใช้ข้อมูลแบบเดียวกัน ผลที่ได้ย่อมเหมือนกัน และเครื่องมือไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้ย่อมใช้ได้เช่นเดียวกัน

3. การวิเคราะห์เนื้อหาควรมีผลสรุปที่อธิบายความหมายของเนื้อหาได้ ทั้งในด้านปริมาณ (Quantitative) และในด้านคุณภาพ (Qualitative) อย่างมีความเที่ยงตรงตามธรรมชาติของสาร (Validity)

เกษม ศิริสัมพันธ์¹⁹ กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่ง วิธีการนี้มุ่งเฉพาะถึงเนื้อหาของสื่อมวลชน จะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุ หรือโทรทัศน์ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบ เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อแสดงถึงแนวโน้มของการสื่อสารมวลชน

อรนุช เลิศจรรยารักษ์²⁰ ให้คำนิยามการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือการวิเคราะห์ให้เห็นประจักษ์ และการสำรวจเนื้อหาซึ่งแฝงอยู่กับเครื่องมือสื่อสารโดยวิธีการจัดประเภท จัดทำตาราง และหาค่าจากสัญลักษณ์และใจความ เพื่อที่จะให้ทราบซึ่งความหมายและผลกระทบ

¹⁹เกษม ศิริสัมพันธ์, การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของหนังสือพิมพ์ รายวันในกรุงเทพฯ 14 ฉบับ, (แผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507), หน้า 2.

²⁰อรนุช เลิศจรรยารักษ์, "การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาของข่าวของสถานีวิทยุสามสถานีในประเทศไทยเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2520," วารสารศาสตร์ 1-2 (มีนาคม 2524), หน้า 16.

Krippendorff²¹ ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งในการทำเครื่องมือให้มีความเชื่อถือได้ และมีผลสรุปที่เที่ยงตรงจากข้อมูลไปสู่บริบท (Context) ของข้อมูล

Berelson²² กล่าวว่า ในกระบวนการสื่อสาร สิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือ เนื้อหาที่สื่อสาร ซึ่งเป็นการบอกว่า "อะไร" เมื่อกล่าวถึงเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับเสนอเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องให้แก่ผู้อ่าน ดังนั้น การที่ผู้วิจัยต้องการทราบว่าหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับบอกอะไร ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง และเสนออย่างไรจึงต้องทำการศึกษาที่เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับ ซึ่งการศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเหล่านี้ก็ทำได้โดยระเบียบวิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เกษม ศิริสัมพันธ์²³ อธิบายว่า การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีจุดประสงค์และคุณประโยชน์จำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบแนวโน้มและระดับของการสื่อสารมวลชน ดังได้กล่าวมาแล้ว เนื้อหาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารมวลชน การวิเคราะห์เนื้อหาจึงอาจแสดงผลเป็นทำนองเปรียบเทียบให้เห็นถึงแนวโน้มและระดับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อสารมวลชน ผลการวิเคราะห์เนื้อหาย่อมชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและปริมาณของ เนื้อหาที่ถ่ายทอดไปสู่ประชาชนซึ่งเป็นผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือผู้ชมสื่อมวลชนนั้น ๆ ทุกวันนี้สื่อสารมวลชนเป็นของจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของคนในยุคปัจจุบัน การที่ตรวจสอบให้ได้ข้อมูลที่แน่นอนเกี่ยวกับ เนื้อหาของการสื่อสารมวลชน ย่อมมีคุณประโยชน์แก่ทั้งผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน นักการศึกษา ประชาชนผู้ใช้สื่อสารมวลชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนทุกฝ่าย

²¹Klaus Krippendorff, Content Analysis: An Introduction to Its Methodology, (London : Sage Publications Inc., 1980), p. 21.

²²Bernard Berelson, Content Analysis in Communication Research, (New York: Hafner Publishing Company, 1971), p. 13.

²³เกษม ศิริสัมพันธ์, "การวิเคราะห์เนื้อหา" หน้า 3-5.

2. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มและระดับของเนื้อหาของการสื่อสารมวลชนระหว่างประเทศ ทุกวันนี้เนื้อหาของการสื่อสารมวลชนมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงวงเขตของประเทศหนึ่งประเทศใดโดยเฉพาะ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นทุกมุมโลกก็สามารถถ่ายทอดไปยังประชาชนอีกมุมโลกหนึ่งทราบได้โดยรวดเร็ว มีคำกล่าวที่ว่า โลกจะมีสันติภาพอย่างแท้จริงได้ ก็ต่อเมื่อมีชุมชนโลก (World Community) แต่ชุมชนโลกจะมีขึ้นได้นั้นต้องอาศัยการสื่อสารโลก (World Communication) เสียก่อน การตรวจสอบวิเคราะห์เนื้อหาของการสื่อสารมวลชนโดยนำข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อมวลชนของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบจึงอาจอนุมานให้เห็นถึงระดับของการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีของประชาชาติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อทราบระดับความต้องการของประชาชนผู้ใช้สื่อมวลชน เนื้อหาของสื่อมวลชนนั้นดำเนินไปตามกฎของการเสนอและสนอง เมื่อประชาชนมีความต้องการเนื้อหาของสื่อมวลชนประเภทใด ชนิดใด ผู้ดำเนินการจัดทำสื่อมวลชนย่อมต้องสนองความต้องการของประชาชน ฉะนั้น เราอาจอนุมานระดับรสนิยมและความต้องการของประชาชนได้จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของการสื่อสารมวลชน

4. เพื่อทราบแบบแผนวัฒนธรรม (cultural pattern) ของสังคมปัจจุบัน วัฒนธรรมคือ กรอบหรือแนวแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งแต่เดิมนั้นไม่ว่าจะเป็นสังคมตะวันตกหรือตะวันออกก็ตาม แนวนิยมทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากประเพณีของกลุ่มชนชั้นสูงซึ่งได้รับยกย่องให้เป็นผู้นำของสังคม แต่ในโลกรปัจจุบันที่ความเจริญในทางเศรษฐกิจ การแพร่ขยายการศึกษาออกไปยังคนทุกชั้นทุกกลุ่ม ความเจริญในวิธีการติดต่อสื่อสาร ทำให้สามัญชนมีบทบาทสำคัญในสังคม สื่อสารมวลชนซึ่งเป็นสื่อติดต่อ เข้าถึงมวลชนจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการกำหนดแนวโน้มทางวัฒนธรรมของมวลชน ฉะนั้น การศึกษาตรวจสอบเนื้อหาของสื่อมวลชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่นักสังคมศาสตร์สามารถกำหนดเรียนรู้ "แบบแผนวัฒนธรรม" ของสังคม

5. เพื่อทราบแนวความคิดเห็นของสื่อมวลชนในฐานะ เป็นแหล่งกลางในการแสดงความคิดเห็น สื่อสารมวลชนนอกจากมีหน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริง ข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบแล้ว ยังมีหน้าที่ในการเสนอความคิดเห็นอันเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมของสังคม เสียงของสื่อมวลชนไม่ใช่เสียงสวรรค์ แต่เป็นเสียงที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพึงสำเหนียก ระมัดระวังอยู่เสมอ ฉะนั้น การวิเคราะห์เนื้อหา ความคิดเห็นที่แสดงออกทางสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย

6. เพื่อตรวจสอบการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) เพื่อผลทางการเมืองและการทหารในทางสงครามจิตวิทยา ซึ่งวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อการณีนี้นั้นได้ถูกริเริ่มครั้งแรกโดย Office of War Information (OWI) ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

Krippendorff²⁴ อธิบายว่า กระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบด้วย

1. กระบวนการข้อมูล (Data Making Process) ข้อมูลเป็นหน่วยหนึ่งของข่าวสารซึ่งบันทึกอยู่ในสื่อที่มีความคงทนถาวร มีการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคที่ชัดเจนและตรงกับปัญหาการวิจัย ข้อมูลไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นการทำให้อยู่ในรูปหนึ่งเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการวิเคราะห์เนื้อหานั้นมักจะต้องนำเอาข่าวสารที่ไม่มีโครงสร้างทางภาษาชัดเจนมาทำให้อยู่ในรูปของการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้มาจะต้อง เป็นตัวแทนที่ดีของปรากฏการณ์ โดย

1.1 ปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาต้องแยกออก เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

(Unitizing)

1.2 จำนวนหน่วยที่จะบันทึกนั้นต้องผ่านการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) อย่างมี

แบบแผน

1.3 หน่วยทุกหน่วยจะต้องมีการลงรหัสให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์ได้ซึ่งก็คือขั้นตอนการบันทึกข้อมูล (Recording)

2. การเปลี่ยนแปลงข้อมูล (Data Reduction) เป็นกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่สามารถนำมาใช้กับ เครื่องคอมพิวเตอร์ได้

3. การอนุมานข้อมูล (Inference) เป็นการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุผล นักวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับทิศทางที่ข้อมูลจะมีความสัมพันธ์กับบริบท ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้สถิติ และจะต้องทำอย่างมีความเที่ยงตรง

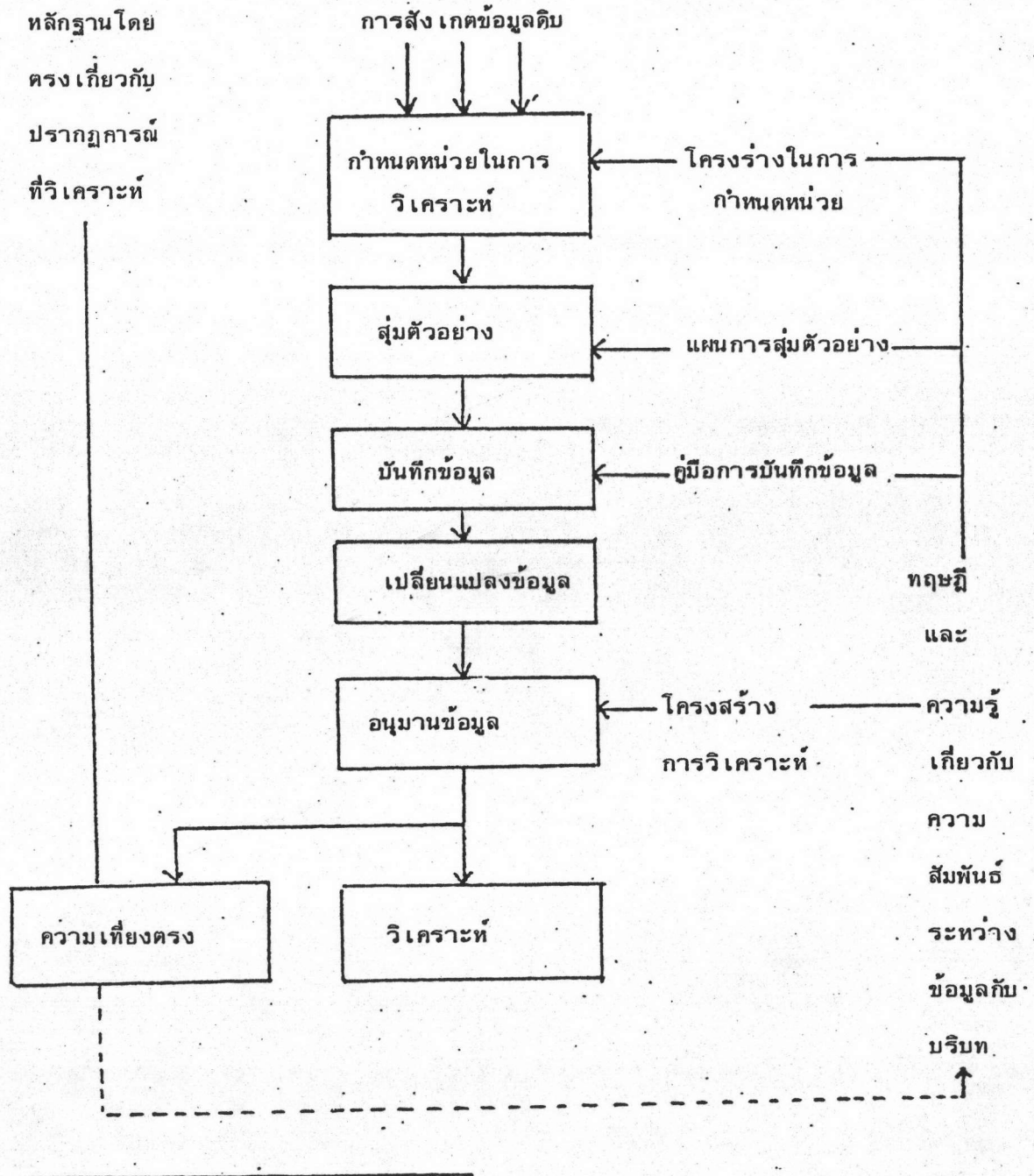
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นกระบวนการในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่สังเกตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีการพรรณาผลของการวิเคราะห์ที่ชัดเจน

ซึ่งกระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวนี้นี้ สรรค์วิ ศษาชีวะ ได้แสดงเป็นแบบจำลองกระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหา ดังต่อไปนี้

²⁴Krippendorff, op. cit., pp. 52-55.

แผนภาพที่ 4

แบบจำลองกระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหา²⁵

²⁵ สรรค์วิ คชาชีวะ, การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารจากสิ่งพิมพ์, หน้า 18.

อย่างไรก็ตาม การวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา นั้น มีข้อที่แตกต่างจากการวิจัยประเภทอื่นอยู่หลายประการ ได้แก่ ²⁶

1. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งซึ่งช่วยก่อให้เกิดสภาวะที่ผู้ได้รับการวิจัยไม่รู้ตัว (Inobtrusive) ทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติของข้อมูลที่ได้รับ อันเป็นผลมาจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ศึกษาจากสาร (message)
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถนำมาใช้ได้กับข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับเทคนิคการวิจัยแบบอื่น เช่น การออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นการวางแผนคำตอบให้กับผู้ตอบ ในขณะที่การวิเคราะห์เนื้อหา นั้นผู้วิจัยต้องสนใจข้อมูลทุกอย่างที่ส่งมาจากผู้ส่งสาร ซึ่งอาจประกอบด้วยภาษา เหตุผล จะไม่มีลักษณะของข้อมูลที่ถูกกำหนดโครงสร้างข้อมูลมาก่อนแล้ว
3. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของข้อมูล ตลอดจนกระบวนการทำให้ข้อมูลอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ซึ่งการวิจัยด้วยเทคนิคอื่น ๆ ไม่สนใจในเรื่องของการใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำในการตอบ และไม่มีการนำเอาคำตอบดังกล่าวมาทำให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์
4. การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถใช้ได้กับข้อมูลที่มีความกว้างมาก ขณะที่การวิจัยแบบอื่นจะทำการศึกษาได้ในวงแคบ เช่น ศึกษาเฉพาะกรณี แต่เป็นการศึกษาแบบลึก

การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน

มนต์ชัย นินนาทนนท์ ²⁷ ทำการศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่านักศึกษาชายหญิงที่สนใจอ่านหนังสือพิมพ์ ก็เพื่อทำให้ทราบข่าวสารและเหตุการณ์

²⁶Krippendorff, op. cit., pp. 29-31.

²⁷ มนต์ชัย นินนาทนนท์, บทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527), หน้า 110-117.

รองลงมาอ่านเพื่อความบันเทิง และทำให้มีความรู้ความคิดเห็น สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ได้ หนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมมาก ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน และไทยนิวส์ (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น) ตามลำดับ

นักศึกษาสนใจอ่านข่าวการเมืองในประเทศมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ข่าวต่างประเทศ ข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรม ข่าวกีฬา และข่าวเศรษฐกิจ ตามลำดับ

นักศึกษาส่วนใหญ่จะนำเอาข้อมูลที่ได้อ่านมานั้นไปประกอบการศึกษา และนำไปสนทนา ระหว่างเพื่อนและกับบุคคลอื่น ๆ นอกจากนั้นยังนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือนำมาสนับสนุน หรือคัดค้านกิจกรรมหรือนโยบายของรัฐ รวมทั้งนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจต่าง ๆ

ทั้งนี้ นักศึกษาเชื่อถือข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐมากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ รองลงมาคือ มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง บางกอกโพสต์ และมาตุภูมิ ตามลำดับ และนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหนังสือพิมพ์รายวันของไทยยังทำหน้าที่และรับผิดชอบต่อสังคมน้อยมาก

ศิรณา ทองเสวด²⁸ ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสหวิทยาเขตสงขลานครินทร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา ซึ่งจากการส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ประจำ นักศึกษาภาคปกติชายและหญิงที่มีอยู่ในคณะสังคมศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรากฏผลการวิจัยว่าอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่สนใจข่าวการเมือง บทความ และบทวิจารณ์มากที่สุด เนื้อหาประเภทบันเทิงและการโฆษณาได้รับความสนใจน้อยมาก อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นว่า เนื้อหาประเภทต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวัน

²⁸ศิรณา ทองเสวด, "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาสหวิทยาเขตสงขลานครินทร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 71 - 73.

มาลัยวัลย์ ภัสสรโยธิน²⁹ ศึกษาเรื่อง ความสนใจเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันของผู้อ่าน ในหมู่บ้านจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความสนใจเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน ลักษณะ การอ่านซึ่งเป็นส่วนประกอบของความสนใจของผู้อ่าน ตลอดจนคอลัมน์ที่ผู้อ่านให้ความสนใจ เป็น พิเศษและอ่านเป็นประจำ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้อ่านให้ความสนใจในข่าวพระราชสำนักมากที่สุด รองลงมาใน ระดับปานกลาง คือ ข่าวการเมืองในประเทศ ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรภายในประเทศ ข่าวการ ศึกษา ข่าวเศรษฐกิจในประเทศ และข่าวเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ ตามลำดับ ในเรื่องเกี่ยวกับข่าว อาชญากรรม ผู้อ่านให้ความสนใจในระดับปานกลาง ส่วนข่าวเกี่ยวกับไสยศาสตร์และเรื่องอภิไศยากร ต่าง ๆ ตลอดจนการ์ตูนและข่าวขัน ผู้อ่านให้ความสนใจน้อย คอลัมน์ที่ผู้อ่านสนใจน้อยที่สุดคือข่าว เกี่ยวกับภูมิภาค

ผู้อ่านจะอ่านหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ แต่ไม่ทุกวัน เวลาไม่แน่นอนแล้วแต่เวลาว่าง มักจะอ่าน ที่ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน มักอ่านซ้ำข่าวที่สนใจ โดยมากได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุดได้แก่ไทยรัฐ

นพพร ปรีบุญณะ³⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสนใจของนิสิตมหาวิทยาลัยใน พระนครต่อเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะ การอ่านโดยทั่วไปของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนคอลัมน์ที่สนใจเป็นพิเศษ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่นิยม สูงสุดด้วย

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

²⁹ มาลัยวัลย์ ภัสสรโยธิน, "ความสนใจเนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันของผู้อ่านในหมู่บ้าน จังหวัดพะเยา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 5, 91.

³⁰ นพพร ปรีบุญณะ, "การศึกษาความสนใจของนิสิตมหาวิทยาลัยในพระนครต่อเรื่อง ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509), หน้า 2-4, 99-104.

1. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประจำ เพราะเห็นว่า เป็นสิ่งจำเป็น
2. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ประมาณ 15 นาที
3. ส่วนใหญ่อ่านในท้องสมุด
4. เมื่ออ่านแล้วมีความเชื่อในหนังสือพิมพ์เกินกว่า 50%
5. การวิจัยครั้งนี้พบว่า นิสิตนักศึกษานิยมอ่านไทยรัฐมากที่สุดและส่วนใหญ่สนใจข่าวที่เป็นสาระ เช่น ข่าวเศรษฐกิจและการเมืองต่างประเทศ ข่าวการเมืองในประเทศ รองลงมาคือข่าวเบา ๆ ซึ่งเกี่ยวกับข้อคิด ข่าขุ่นต่าง ๆ นิสิตนักศึกษาชายนิยมอ่านข่าวที่เป็นสาระมากกว่า นิสิตนักศึกษาหญิง

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา

เกษม ศิริสัมพันธ์³¹ ทำการศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพฯ 14 ฉบับ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า

1. หนังสือพิมพ์ภาษาไทยทั้ง 12 ฉบับ มีระดับการเสนอข่าวต่างประเทศและภายในประเทศเท่าเทียมกัน คือทุกฉบับเสนอปริมาณข่าวภายในประเทศมากกว่าข่าวต่างประเทศ
2. หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษทั้ง 2 ฉบับ เสนอข่าวต่างประเทศในปริมาณใกล้เคียงกันกับข่าวภายในประเทศ
3. หนังสือพิมพ์ทั้ง 14 ฉบับ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) เสนอข่าวต่างประเทศชนิดข่าวเกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มากกว่าข่าวที่เกี่ยวกับภูมิภาคอื่น
4. หนังสือพิมพ์เข้าเน้นนักข่าวอ่อนในหน้าแรก ซึ่งเป็นข่าวท้องถิ่นของจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ส่วนหนังสือพิมพ์ย้ายมุ่งเสนอข่าวแข็ง ซึ่งมักเป็นข่าวชาติส่วนใหญ่
5. การเสนอข่าวจากส่วนภูมิภาคในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพฯ ยังมีปริมาณจำกัด

³¹ เกษม ศิริสัมพันธ์, "การวิเคราะห์เนื้อหา" หน้า 44-45.

6. หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในกรุงเทพฯ ควรจะเป็นหนังสือพิมพ์ประจำชาติ (national newspaper) ซึ่งเสนอข่าวสารทั่วทุกท้องถิ่นในประเทศ แต่ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์เหล่านี้เป็นเพียงหนังสือพิมพ์ในนครใหญ่ (metropolitan newspaper) เท่านั้น

7. เพื่อสนับสนุนให้หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ได้เสนอข่าวสารได้ทั่วทุกท้องถิ่น รัฐบาลอาจช่วยเหลือกิจการหนังสือพิมพ์ในการก่อตั้งระบบการสื่อสารภายในประเทศโดยมีอุปกรณ์ทันสมัยหรือให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ของรัฐบาลในการสื่อสารบางประเภทซึ่งไม่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศชาติ

8. อุปสรรคในการขยายรัศมีของการเสนอบริการข่าวสารของหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ให้ครอบคลุมไปถึงท้องถิ่นทุกภาคของประเทศไทยในปัจจุบันคือ การขนส่งและการจัดจำหน่าย รัฐบาลอาจให้ความช่วยเหลือทางอ้อมคือจัดความสะดวกให้แก่วงการหนังสือพิมพ์ในการบริการขนส่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรัฐวิสาหกิจอยู่แล้ว แต่การแก้ปัญหาความขัดข้องในการจำหน่ายนั้น เป็นเรื่องซึ่งวงการหนังสือพิมพ์จะต้องหาทางแก้ไขเอง การให้รัฐบาลเข้ามามีส่วนในการจัดการจำหน่ายหนังสือพิมพ์อาจมีผลดีในระยะสั้น เพราะอาจมีประสิทธิผลได้เร็ว แต่ในระยะยาวอาจจะ เป็นผลเสียแก่วงการหนังสือพิมพ์

9. ปริมาณการเสนอข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์รายวัน เข้าภาษาไทยมีจำนวนสูง ข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวซึ่งหนังสือพิมพ์มีสิทธิ์โดยสมบูรณ์ที่จะเสนอแก่ประชาชน การเสนอข่าวอาชญากรรมนั้นย่อมมีผลดีแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม แต่ข่าวอาชญากรรมอาจเป็นเพียงเรื่องเร้าอารมณ์ของผู้อ่านแต่เพียงจบเดียว ผลตอบแทนที่ผู้อ่านได้รับไม่มีสาระเนื้อหาอันใดก็ได้

10. สื่อมวลชนมีหน้าที่ไม่เพียงแต่สนองความต้องการของประชาชน แต่ยังคงยกระดับความต้องการของประชาชนอีกด้วย

จาระไน แกลโกศล³² ทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้้นการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย โดยแบ่งเนื้อหาเชิงการศึกษาออกเป็น 4 หมวดวิชา คือ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์

³²จาระไน แกลโกศล, "การวิเคราะห์เนื้อหาด้้นการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโศคทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 75 - 76.

ภาษาศาสตร์และวรรณคดี และทฤษฎีวิชาการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เน้นหนักในด้านบทความวิทยาศาสตร์ เดลินิวส์ เน้นหนักในด้านบทความสังคมศาสตร์ บทวิจารณ์ การศึกษาและคอลัมน์ตอบปัญหาภาษาศาสตร์และวรรณคดี สยามนิกร เน้นหนักด้านบทความการศึกษา สยามรัฐ เน้นหนักด้านบทความสังคมศาสตร์

พนิต ฤกษ์ศิริ³³ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรีของหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับ คือ มติชน สยามรัฐ มาตุภูมิ ไทยรัฐ ดาวสยาม เดลินิวส์ บ้านเมือง และแนวหน้า โดยศึกษาจากปริมาณการเสนอเนื้อหา ประเภทเนื้อหา ตำแหน่งหน้าที่เสนอเนื้อหา แหล่งข้อมูล วิธีการเสนอเนื้อหาในบทบาทต่าง ๆ และทิศทางการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี โดยแบ่งประเภทของเนื้อหาเพื่อการพัฒนาสตรีเป็นด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) และแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2525 - 2544) ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้คือ

1. หนังสือพิมพ์รายวัน 9 ชื่อฉบับนี้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีเป็นปริมาณเนื้อที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับนำเสนอเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งฉบับ อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์เหล่านี้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และแผนพัฒนาสตรีระยะยาวได้ครบทุกด้าน โดยเสนอเนื้อหาด้านการมีส่วนร่วมในสังคมของสตรีมากที่สุด รองลงมาได้แก่เนื้อหาด้านคุณลักษณะส่วนตัวของสตรี เนื้อหาที่เสนอเนื้อหาที่น้อยที่สุดได้แก่เนื้อหาด้านชีวิตและครอบครัว

2. หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับนี้มักเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีไว้ในหน้าต่าง ๆ เป็นปริมาณมากน้อยตามลำดับดังนี้ หน้าสตรี หน้าอื่น ๆ (ซึ่งได้แก่หน้าเศรษฐกิจ หน้าในประเทศ หน้าบันเทิง หน้ากีฬา เป็นต้น) หน้าแรก หน้าสังคม หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ดาวสยาม เดลินิวส์ และแนวหน้า เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสตรีไว้ในหน้าสตรีมากกว่าหน้าใด แต่หนังสือพิมพ์มติชน มาตุภูมิ สยามรัฐ และบ้านเมือง ไม่มีหน้าใดที่จัดเป็นหน้าสตรี

³³ พนิต ฤกษ์ศิริ, "การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 76 - 79.

3. หนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีโดยไม่ระบุแหล่งข้อมูล สำหรับเนื้อหาที่เสนอโดยระบุแหล่งข้อมูลก็มักจะเป็นแหล่งข้อมูลเอกชนมากกว่าแหล่งข้อมูลของทางราชการ

4. ไทยรัฐ เดลินิวส์ ดาวสยาม และแนวหน้า เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีในบทบาทต่าง ๆ ครอบคลุม แต่มติชน มาตุภูมิ สยามรัฐ และบ้านเมือง ไม่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีในบทบาทที่เป็นผู้เสนอทักษะและการปฏิบัติต่าง ๆ เลย ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีของหนังสือพิมพ์รายวัน 8 ชื่อฉบับนี้ ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นแหล่งแจ้งข่าวมากที่สุด รองลงมามีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาสตรี เป็นช่องทางการสื่อสารกลับ เป็นผู้เสนอทักษะและการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสตรี และเป็นผู้ให้ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสตรีตามลำดับ

5. หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 8 ชื่อฉบับนี้ เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีทั้งในลักษณะที่เป็นกลาง กล่าวถึงในด้านลบ และด้านบวก โดยเสนอในลักษณะที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาได้แก่เนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านลบ และเนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านบวก ตามลำดับ

บุญเลิศ ศุกดีลก³⁴ ศึกษาสิทธิการสื่อสารในประเทศไทย และได้วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทย 6 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน บ้านเมือง และแนวหน้า ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์คุณภาพ คือ สยามรัฐและมติชน เน้นการเสนอข่าวและสาระความรู้ค่อนข้างสูง มีการเสนอข่าวทั้งในและต่างประเทศโดยเฉลี่ยประมาณ 36% ของเนื้อที่ทั้งหมด มีเนื้อหาโฆษณาโดยเฉลี่ย 26% หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณคือ ไทยรัฐและเดลินิวส์ มุ่งเน้นเสนอข่าวและบทความเพื่อความบันเทิงมากกว่า โดยเสนอคอลัมน์ข่าวชุมชน สังคม และนวนิยาย โดยเฉลี่ยประมาณ 30% ของเนื้อที่ทั้งหมด มีเนื้อหาโฆษณาประมาณ 35% ของเนื้อที่ทั้งหมด แต่ปรากฏหลักฐานชี้ให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยมีความคิดริเริ่มในการเสนอข่าวและบทความเพื่อสนองความต้องการและสิทธิในการรับรู้ของประชาชนผู้อ่านและรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเห็นได้ นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทต่างมีเสรีภาพและความรับผิดชอบ หากแต่แตกต่างกันเฉพาะขอบเขตที่ปฏิบัติและการแสดงออก

³⁴ บุญเลิศ ศุกดีลก, สิทธิการสื่อสารในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 82 - 91.

วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

วารสารสื่อสารมวลชนปริทัศน์ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง "ชาวชนบทต้องการหนังสือพิมพ์คุณภาพ" ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งของอินโดนีเซียดังต่อไปนี้³⁵

หนังสือพิมพ์ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้คือ บันจาร์มาซิน โพสต์ (Banjarmasin Post) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ในเขตเซาท์ กาลิมันตัน โพสต์เป็นหนึ่งในหนังสือพิมพ์จำนวน 50 ฉบับของอินโดนีเซียที่ออกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ มีจำนวนหน้าเพียง 8 หน้า อันเป็นลักษณะมาตรฐานทั่วไปของหนังสือพิมพ์ที่เรียกกันในภาษาพื้นเมืองว่า Khusus Koran Masnk Desa (KMD) แปลเป็นภาษาไทยว่า "หนังสือพิมพ์สำหรับหมู่บ้าน"

นอกจากโพสต์จะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ประกาศเจตนารมณ์เด่นชัดว่า มีนโยบายหลักในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ หลักันให้เกิดการพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วมในชุมชนของชาวบ้าน จุดเด่นอีกประการหนึ่งของโพสต์ก็คือการมียอดจำหน่ายสูงถึง 22,000 ฉบับ และมีการสำรวจและประเมินผลผู้อ่านทุก ๆ 2 ปี

จากการสำรวจในเรื่องของประเด็นเนื้อหาที่ผู้อ่านชนบทสนใจ ปรากฏผลสรุปได้ดังนี้ (เรียงลำดับจากชอบมากที่สุดจนถึงชอบน้อยที่สุด) : -

การเมือง, อาชญากรรม, ศาสนา, กีฬา, สงครามหรือความขัดแย้ง, เศรษฐกิจ, การศึกษา, บันเทิง, การพัฒนาชนบท, และสุขภาพ ส่วนบทกวีนั้นค่อนข้างจะเป็นที่สนใจน้อยจนถึงไม่สนใจเลย แต่ในเรื่องของภาษา เกมส์เล่นตัวอักษร กลับเป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านที่เป็นสตรี ส่วนข่าวต่างประเทศนั้นเป็นที่สนใจเฉพาะในกลุ่มของคนหนุ่มสาว ในขณะที่ข่าวศาสนาเป็นที่สนใจอย่างมากในกลุ่มคนสูงอายุ แต่สำหรับคนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนมาก แท้ไรก็ยังไม่สนใจในเรื่องทางด้านศาสนามากเท่านั้น

³⁵ สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, "ชาวชนบทต้องการหนังสือพิมพ์คุณภาพ"

สื่อสารมวลชนปริทัศน์ 3 (มกราคม 2531), หน้า 88 - 89.

Lansang³⁶ ได้วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของฟิลิปปินส์ 4 ฉบับ คือ The Courier, The Mindanao Star, Monday Post และ The Country Post เพื่อให้ทราบถึงปริมาณเนื้อหาของข่าวสารเพื่อการพัฒนาที่เสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดวางหน้า ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของข่าวที่จัดลำดับตามปริมาณเนื้อที่ในการนำเสนอ 5 อันดับแรกได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวองค์กรท้องถิ่น ข่าวเหตุการณ์สำคัญ ข่าวการเกษตร และข่าวโภชนาการ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์พบว่า การจัดวางหน้าข่าวสารเพื่อพัฒนามีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน คือ หน้าใน (the inside pages) และครึ่งหน้าด้านบนของหนังสือพิมพ์ (the upper half of the news pages) ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวการพัฒนา ซึ่งนำเสนอเพื่อนำมาให้อ่านเกิดการสร้างสรรค์ชุมชนให้ดีขึ้นโดยที่เนื้อหาของข่าว เป็นลักษณะแนะแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้อ่าน

วิลาลินี พิพิธกุล³⁷ ได้เขียนบทความเกี่ยวกับ "บทวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอข้อมูลทั่วไป เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละฉบับที่นำมาวิเคราะห์ให้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการนำเสนอข่าว, บทความ, ภาพและโฆษณา

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำนวน 8 ชื่อฉบับที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่ หนังสือพิมพ์ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, หนังสือพิมพ์บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา, หนังสือพิมพ์เสียงภูพาน จังหวัดกาฬสินธุ์, หนังสือพิมพ์เสียงชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ, หนังสือพิมพ์ไทยนิมิตรรายวัน จังหวัดลพบุรี,

³⁶Blandina T. Lansang, "Content Analysis of Four Community Newspapers," (Unpublished undergraduate research, Department of Development Communication, the University of the Philippines at Los Banos, 1978), p. 42-44.

³⁷วิลาลินี พิพิธกุล, "บทวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น," ใน การบรรณาธิการและการจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, วีระศักดิ์ สาเลยยกานนท์และวิลาลินี พิพิธกุล, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2523), หน้า 5 - 65.

หนังสือพิมพ์เสียงท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร, หนังสือพิมพ์ชาวนครพนม จังหวัดสกลนคร, และหนังสือพิมพ์พิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็น "เนื้อหาประเภทใดบ้างที่หนังสือพิมพ์นิยมนำเสนอ" สรุปได้ดังนี้คือ

หนังสือพิมพ์ขอนแก่น เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ การเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคือ การศึกษา-วิทยาศาสตร์ ส่วนเนื้อหาที่เสนอในปริมาณน้อยที่สุดคือ เศรษฐกิจ

หนังสือพิมพ์บางปะกง เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ การเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคือสังคม-บันเทิง ส่วนเนื้อหาที่เสนอในปริมาณน้อยที่สุดคือ เศรษฐกิจ

หนังสือพิมพ์เสียงภูพาน เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ การเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคือ พัฒนาสังคม ส่วนเนื้อหาที่เสนอน้อยที่สุดคือ กีฬา

หนังสือพิมพ์เสียงชัยภูมิ เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ สังคม-บันเทิง รองลงมาคือการเมืองการบริหารท้องถิ่น และเนื้อหาที่เสนอน้อยที่สุดคือ สตรีและเด็ก

หนังสือพิมพ์ไทยนิมิตรายวัน เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือการเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคือ อาชญากรรมและสังคม-บันเทิง ส่วนเนื้อหาที่เสนอในปริมาณน้อยที่สุดคือ สิ่งแวดล้อม

หนังสือพิมพ์เสียงท้องถิ่น เนื้อหาที่เสนอมากที่สุด คือ การเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคือ สังคม-บันเทิง และที่เสนอในปริมาณน้อยที่สุดคือ เกษตรกรรม

หนังสือพิมพ์ชาวนครพนม เนื้อหาที่เสนอมากที่สุดคือ การเมืองการบริหารท้องถิ่น รองลงมาคืออาชญากรรม เนื้อหาที่เสนอน้อยที่สุดคืออุบัติเหตุ

หนังสือพิมพ์พิษณุโลก เนื้อหาที่เสนอในปริมาณมากที่สุดคือ สังคม-บันเทิง รองลงมาคือ การศึกษา ส่วนเนื้อหาที่เสนอน้อยที่สุดคือ สิ่งแวดล้อม